

КАМУ МЫ ІДЗЕМ НА ДАПАМОГУ

Советскі ўрад аддаў распараджэнне Галоўнаму камандаванню Чырвонай Арміі пільна загад войскам перайсці граніцы Польшчы і ўзяць пад сваю абарону жыццё і маёмасць насельніцтва Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі.

Аператыўныя зводкі паштоў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, апублікаваныя ў чора і сёння, паказваюць, што совецкія войскі паспяхова выконваюць паставленую перад імі ўладам СССР задачу. У гарадах, мястэчках і сёлах Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі, якія займае Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія, насельніцтва сустракае нашы часці з вельмі радзю і лікаваннем.

Таварыш В. М. Молаатаў у сваёй прамове на радыё 17 верасня аб'явіў, чаму Советскі ўрад аб'явіў сямінашнімі сваю зямельнасць заключэння паміж СССР і Польшчай дагавору і пайшоў на дапамогу адзінаццюрочнаму ўкраінскаму і беларускаму праўдзінскаму ў Польшчы.

Прайшоў годзі якіх-небудзь два тыдні польска-германскай вайны, а Польшча ўжо страціла ўсё свае прамысловыя ачагі, страціла большую частку вылікі гарадоў і культурных цэнтраў. Польскія праўдзінскія кругі абанкротліся, ніхто не ведае аб месцапражыванні польскага ўрада. Насельніцтва Польшчы сінула яго незалежліва, несастаняцельна кіраўнікамі на волю ібсу. Сувесны друк польскіх вестак аб тым, што прэзідэнт Польшчы Мясхіцкі, міністры і генералы перакочвалі ў Румынію. Польская армія лішылася адзінага камандавання, распалася на асобныя дэмаралізаваныя часці. У паведамленні карэспандэнта амерыканскай газеты «Нью-Ёрк геральд трыбун» так характарызуе стан польскай арміі: «Польская армія поўнаста дэмаралізавана. Салдаты бродзяць па краіне без стравы».

Польская дзяржава і польскі ўрад фактычна перасталі існаваць.

Развал польскай дзяржавы стварыў у Польшчы становішча, якое патрабуе ў кожнага ўрада асаблівага клопатаў у адносінах да насельніцтва сваёй дзяржавы. Бо Польшча стала зручным полем для ўсіх выпадковасцей і нечаканасцей, якія могуць стварыць патрозу для СССР.

Разам з тым «Советскі ўрад лічыць сваім свяшчэнным абавязкам надаць руку дапамогі сваім братам-украінцам і братам-беларусам, насілачым Польшчу».

Советскі ўрад адказавае на гэты, што ён мае намер прыняць усё меру да таго, каб вызваліць польскі народ са злапалучнай вайны, куды ён быў увергнуты яго неразумнымі кіраўнікамі, і даць яму магчымасць захаваць мірныя жыццё.

На працягу дзевяці год ўсё свецкое жыццё ў Польшчы, якое патрабуе ў кожнага ўрада асаблівага клопатаў у адносінах да насельніцтва сваёй дзяржавы, бо Польшча стала зручным полем для ўсіх выпадковасцей і нечаканасцей, якія могуць стварыць патрозу для СССР.

У што пераважна польскія паны, польскія магнаты Польшчы? У свой час віце-прэм'ер Бяляцкі публічна заявіў Польшчы на дзве гаспадарскія тэрыторыі: тэрыторыю «А» і тэрыторыю «Б». Тэрыторыя «Б» — гэта, галоўным чынам, Заходняя Украіна і Заходняя Беларусь. Уся вугальная, металургічная прамысловасць, 80 процантаў тэкстыльнай, цукровай, цэментнай, электратэхнічнай і іншых галін прамысловасці знаходзіцца ў Польшчы «А». Тут, на аўтамабільнай дарозе на Бяльцкі, знаходзіцца завод і вадарыводы. Тут пабудавана разгалінаваная чыгуначная сетка, тут трамвай ў гарадах, звыш 80 проц. друкарняў, культурных і санітарных устаноў. Польшча «А» спажывае 93 процанты ўсёй электраэнергіі, 80 процантаў штучнага ўгнаення і сельскагаспадарчых машын, звыш 80 процантаў жалеза і звыш 95 процантаў кофі і чаю.

Продзвіжну карціну прадставілае Польшча «Б», г. зн. Заходняя Украіна і Заходняя Беларусь і гэта ў літаральным сэнсе слова — унутраная калонія польскага імперыялізму.

Снага фінансавана капітала, польскага імперыялізму. Польшча «А» прадае на павышаных цэнах тавары свайго фабрык Польшчы «Б» і за беспянак скупілае ў гэтай унутранай калоніі сыравіну і сельскагаспадарчыя прадукты.

Прамысловасць Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі была ў значнай ступені ліквідавана пасля акупацыі палікамі. І вось, не гледзячы на тое, што Заходняя Беларусь вырабляе амаль чацвёртую частку бульбы ў Польшчы, польскі ўрад амаль поўнаста ліквідаваў у Беларусі прамысловасць, якая перапрацоўвае бульбу, — вінакурныя, пачатныя, крухмальныя заводы. Ізноўпрадуючыя фабрыкі Беларусі таксама ліквідаваны. Заходнюю Беларусь — важнейшую вобласць ільваводства — вярнулі да выматывачай сілы працы. Ліквідавана скурная вытворчасць Вялішчын, якой яна некалі славілася. У тэкстыльнай прамысловасці Беластока, буйнейшага тэкстыльнага раёна, таксама карціна. У 1929 годзе колькасць рабочых тэкстыльнай прамысловасці Беластока складала 47 проц. даваеннага ўзроўню, у 1930 г. — 40 процантаў, у 1931 г. — 37 процантаў, а да гэтай пайшоў яшчэ горш! Па-рэспубліканска зніжаюцца лясны Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. Амаль поўнаста ліквідавана мюбелявая прамысловасць Заходняй Беларусі. У свой час Польшча прадставіла запалакчывую манополію вядомаму эксплуатацыйнаму праграўнаму «запалакчываю карале» Крэйгера. Крэйгер зачынуў усё «фабрыкі, апрача адной, выкінуўшы на вуліцу і асудзіўшы на голыя тысячы рабочых і работніц».

Што прадставілае сабой сельская гаспадарка Польшчы, сельская гаспадарка Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі? У прыватнасці? Якое там становішча сялянства, што атрымаў а Польшчы сяляне Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі? Польскі ўрад аграбуй іх у карысць польскіх памешчыкаў. У Польшчы захаваліся памешчыкі феадальнага перажытка, — пераважна, адрапавацкая сістэма і іншыя формы феадальнай эксплуатацыі.

16.000 польскіх памешчыкаў захацілі 45 процантаў усёй зямлі; 2 тысячы самых буйных памешчыкаў (тысячы і звыш га) сканцэнтравалі ў сваіх руках адну п'яту ўсёй зямлі Польшчы. Памешчыцкія маіткі займаюць удзельную большую плошчу, чым сялянскія гаспадаркі памерам да 5 гектараў!). Польскі ўрад праводзіць грабежніцкае «земеупарадкаванне». Ён праводзіць куфарыяны ў Заходняй Беларусі і на Заходняй Украіне, прычым у большасці выпадках лепшыя зямлі на гэтых куфарах атрымалі польскія каланісты — «асаднікі», былішыя ваяводы, а беднае асудзілі на пскі і балоты. Сяляне Польшчы ведаюць бязмежную ўладу такіх магнатаў, як Кароль Радзівіл, маіцкі ў адным толькі маіцкі «Лавітрука» у Палесся 170 тысяч мюргенаў зямлі, звыш 100 тысяч мюргенаў маіцкі графаў Маўрык Замоіцкі і Сапэга, звыш чым на 50 тысяч — графаў Скужэўскі, князі Чартарыскія, Любамірскія, Патоцкі, Януш Радзівіл і многія іншыя, шырока вядомыя сялянскім адрывішчам эксплуататары.

У верасні 1933 года інстытут сацыяльнай эканоміі ў Варшаве пасля буйных сялянскіх наўстанняў у Цэнтральнай Галіцыі, якія ўстрымвалі ўсю польскую буржуазію, праводзіў апытанне сялян. Вельмі пазначная частка адказаў на гэты апытанне, зразумела, атрыманая прафільтраваная, была надрукаваная. Жудасная карціна! Вядомы польскі пісьменнік Ян Віктар, угадзюшыся гэтай бяззаконнага становішча сялян, пісаў: «Каб даць характарыстыку становішча народа, трэба б пісаць не праём, але кулаком, не скаржы, але пракалці, не крывёю, але жалезам».

Усе п'яць дзясяткаў дзяцей са зборніка «Агравае пытанне і сялянскі рух», справадзіў т. І. вяд. Міжнароднага аграрнага інстытута, 1938 г.

Польскія сяляне аб сваім жыцці. Вых. Міжнароднага аграрнага інстытута, Масква, 1938 г. П'яць дзясяткаў дзяцей інстытутам сацыяльнай эканоміі ў Варшаве.

Там жаму годзі готы аграбавы, беспраўны, ушчэдня сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. 3-за рубжа да яго даносіцца радасная песня вольнай калектывнай працы. Ён бачыць, як там, на лепшых зямлях, на бязмежных прасторах, ідзе радасная праца, працуць сталёвыя машыны, трактары, камбайны. Ён ведае, што там назасёўны зніжана ўлада Радзівілаў, Сапег, Чартарыскіх.

«Мы вядомыя Вязімі (Вальскі) на Заходняй Украіне. Я ведаю Ілію, і вы, зразумела, чулі аб страшнай нішчэце ільшійскіх вёсак. Але ніколі мне не прыходзілася бачыць такую прыгнетаючую і адчайную нішчэту... Папее на стан вільша зразумелым, чаму Польшча ўтрымлівае настолькі шматлікую армію».

Становішча сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны з таго часу значна пагоршылася. З 1927 года скажыванне цукру ў сёлах Вальні і Палесся скарацілася з 10 г на 93 процанты, соі — на 72 процанты, вугалю — на 50 процантаў. Для многіх і запалакча стала недаступнай, вырнулася да вогніва і крамяня. Ад газавай «ляшчы» — да лучыны, ад жалезнага плуга — да далагоннага драўлянага плуга.

Там жаму годзі готы аграбавы, беспраўны, ушчэдня сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. 3-за рубжа да яго даносіцца радасная песня вольнай калектывнай працы. Ён бачыць, як там, на лепшых зямлях, на бязмежных прасторах, ідзе радасная праца, працуць сталёвыя машыны, трактары, камбайны. Ён ведае, што там назасёўны зніжана ўлада Радзівілаў, Сапег, Чартарыскіх.

Усе п'яць дзясяткаў дзяцей са зборніка «Агравае пытанне і сялянскі рух», справадзіў т. І. вяд. Міжнароднага аграрнага інстытута, 1938 г.

Польскія сяляне аб сваім жыцці. Вых. Міжнароднага аграрнага інстытута, Масква, 1938 г. П'яць дзясяткаў дзяцей інстытутам сацыяльнай эканоміі ў Варшаве.

Што-ж піншэ самі сяляне? З Мясхіцкага паведа: «Шпьер у маітках памешчыкі прыгнетаюць рабочага самім гаспаўным чынам, без ўскіскага сораму... З ільшійскімі законамі, павінамі і дагаворамі памешчыкі зусім не лічацца, рабочага прымушаюць працаваць па ранейшых царскіх законах». (Стар. 209—210).

З Ласкага паведа: «Вёска пацпер не бачыць перад сабой ніякай будучыні. Велізарная безнадзейнасць зраз пану ў вёсцы. Людзі бестэсёўна бродзяць усюды нішчэца, спустошанне і адчай... Вёскі падобныя гучыць на могілкі, чым на сканцэнтраванне людскога жыцця». (Стар. 81).

«Адаў ахватае чалавек! — піша селянін з Бучацкага паведа. — Гэта горах, ламануючы аб помскіе к пубу. Хлеба ў шпкчу, а мы, сяляне, — поўнагалодныя, а ёсьць і зусім галодныя. Азеныя, абутку і пайна ў Польшчы многа, а нам холадна і нас грызе настаць... Як цяжка жыць. — паром не апісаль». (Стар. 96).

«Ші ведаюць у Варшаве аб тым, — піша гэты селянін. — што пачка та баку пазьяляем нажом на чатыры пяці, каб можна было лягчэй купіць, што запаліць купляюцца на шпкчу... што соль купляюцца на граны, а газу купляюцца на чвэрці, па васьмой трыці, і што некалькі хат карыстаюцца адной замялкай». (Стар. 102).

Беззямельны селянін Доліскага паведа піша: «Гэта не мядзі, а турма, смерць лепш такога жыцця».

Можна-б прывесці дзесяткі такіх жаў селянін нават з гэтай серыі старанна адобраных пісем. Не дзіўна, што некаторыя сяляне прыходзіць да вывадаў, што «так далей прадэказа не можа», што «з часам павінен настаць справядлівы грамадскі лад, талы будзе знішчана ўсякая эксплуатацыя». Наздзімі на ўстанавленне гэтага справядлівага ладу, які знішчыць эксплуатацыйнае жыццё ў Польшчы мільёны людзей. Але хіба яны не ведаюць перш, што гэты лад не звальніца ім з неба, што ніякая чэстакхотскага маіер божа не дасць ім гэтага чэстакхотскага?

У 1927 годзе дэпутат англійскага парламента Лебарта Бекет, павышўшы ў Заходняй Украіне, пісаў:

«Мы вядомыя Вязімі (Вальскі) на Заходняй Украіне. Я ведаю Ілію, і вы, зразумела, чулі аб страшнай нішчэце ільшійскіх вёсак. Але ніколі мне не прыходзілася бачыць такую прыгнетаючую і адчайную нішчэту... Папее на стан вільша зразумелым, чаму Польшча ўтрымлівае настолькі шматлікую армію».

Становішча сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны з таго часу значна пагоршылася. З 1927 года скажыванне цукру ў сёлах Вальні і Палесся скарацілася з 10 г на 93 процанты, соі — на 72 процанты, вугалю — на 50 процантаў. Для многіх і запалакча стала недаступнай, вырнулася да вогніва і крамяня. Ад газавай «ляшчы» — да лучыны, ад жалезнага плуга — да далагоннага драўлянага плуга.

Там жаму годзі готы аграбавы, беспраўны, ушчэдня сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. 3-за рубжа да яго даносіцца радасная песня вольнай калектывнай працы. Ён бачыць, як там, на лепшых зямлях, на бязмежных прасторах, ідзе радасная праца, працуць сталёвыя машыны, трактары, камбайны. Ён ведае, што там назасёўны зніжана ўлада Радзівілаў, Сапег, Чартарыскіх.

Усе п'яць дзясяткаў дзяцей са зборніка «Агравае пытанне і сялянскі рух», справадзіў т. І. вяд. Міжнароднага аграрнага інстытута, 1938 г.

Польскія сяляне аб сваім жыцці. Вых. Міжнароднага аграрнага інстытута, Масква, 1938 г. П'яць дзясяткаў дзяцей інстытутам сацыяльнай эканоміі ў Варшаве.

Там жаму годзі готы аграбавы, беспраўны, ушчэдня сялян Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. 3-за рубжа да яго даносіцца радасная песня вольнай калектывнай працы. Ён бачыць, як там, на лепшых зямлях, на бязмежных прасторах, ідзе радасная праца, працуць сталёвыя машыны, трактары, камбайны. Ён ведае, што там назасёўны зніжана ўлада Радзівілаў, Сапег, Чартарыскіх.

Усе п'яць дзясяткаў дзяцей са зборніка «Агравае пытанне і сялянскі рух», справадзіў т. І. вяд. Міжнароднага аграрнага інстытута, 1938 г.

Польскія сяляне аб сваім жыцці. Вых. Міжнароднага аграрнага інстытута, Масква, 1938 г. П'яць дзясяткаў дзяцей інстытутам сацыяльнай эканоміі ў Варшаве.

рыбскіх, Любамірскіх і ім падобных. І ён думае: наўжо я павінен змагацца за тое, каб захаваць над сабою ўладу на той, які ставіць мяне ў становішча бяспраўнага парня? І ён з паважы, з малой зварачае свае погляды на ўсход, да сваіх братаў, украінцаў і беларусаў СССР.

Не раз палымаўся за гэтыя годны на барацьбу супроць невыноснага становішча селянін Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. Ускіс прыбывае сялян астаць свае працы паўдзілае самым жорсткім чынам. «Рэч Паспаліта» у нумары ад 2 кастрычніка 1925 года пісала: «На нашых украінцах стварыліся фатальнае становішча: калі на працягу некалькіх год не абудзіцца змены, будзе адно суцэльнае ўзброенае паўстанне. Калі мы не піншым яго ў крыві, яно адторгне ў нас некалькі праўдзінскіх... Аднак на паўстанне не адзіны шчыбеніца — і больш нічога. Неабходна ўсё тамашняе насельніцтва знебух і пайну падтрымліць такую тору, каб у яго ў жыллах застыла кроў».

Віднейшы ступінь і вораг СССР Вязіміскаў Студзіні пісаў: «Ші аб якім беларускім парозе не можа быць і гутаркі, бо беларусы не маюць ніякіх уласных традыцый. Аб беларускай культуры не маюць гаварыць з прычыны таго, што ў беларусоў няма культурнага адзіства».

Уся гісторыя альянса дэпапідзіцца паказала, што польскі ўрад праводзіць у адносінах украінскага, беларускага, літоўскага народаў пайткую гвалтоўнага апалячэння, азваканыя над нацыянальнай культурнай гэтых народаў, гвалтоўнай ліквідацыі культурных устаноў гэтых народаў. Справа асветы адана на волю іракабсам. Вельмі красамовны факт, які прыводзіла ў свой час газета «Тыжнёвыя работніц» (нумар ад 23 чэрвеня 1935 года): дырэктар адзінога асветы і культуры гарадскога самакіравання Варшавы пан Білік публічна заявіў ў агульным сходзе настаўнікаў, што «дзесьці агульнае грамадзянства дэстаўляюць дззарвае адуцы болыш клопатаў, чым пэлаз тысяча неіспытанных». Вось такі фальшдзобель, насаджаны су Вольтэрэ, павінен насаджаць і насалжае культуру! А пайткая ўлада накіравана на тое, каб знішчыць нацыянальную школу. Калі дэкасты беларускай школынай арганізацыі скараціліся на закрыццё амаль усеіх беларускіх школ, міністр Скульскі аказаў ім: «Запаўняю вас, што праз 10 год у Польшчы нават са свечкай не знойдзеце ні аднаго беларуса».

Дэпутат Велікановіч у сваёй парламенцкай прамове, апублікаванай у газете «Дзёло» ад 12 лютага 1935 года, прывёў наступныя лічбы: у момант стварэння польскай дзяржавы на тэрыторыі Заходняй Украіны мелася 3.600 украінскіх школ. У 1934—35 вучэбным годзе па афіцыйных уліках іх аставалася 457, прычым і ў гэтых школах выклічанае гісторыі і паграфіі, а дэсам і іншых прамацэў у адзін годзі на польскай мове. У 1919 годзе на В'ялічці было 1.050 украінскіх школ, а ў 1936 годзе — толькі 5. Польскія акупанты зачыралі на Украіне болыш 3 тысяч школ, у Заходняй Беларусі — болыш 400, зачыралі 4 беларускіх гімназіі і 3 настаўніцкіх семінарыі.

У школах, якія пакінулі польскія акупанты, вядзеш б'юль. Газета «Кур'ер» папаяна атублікавала ў 1934 годзе пісьмы бачыкоў, у якіх яны пісалі:

4) Цяперую на імя «Запросе беларускіх паноў у польскі сям. 1922—1928 г. 800 дакументаў аб паноў галтаваннях, пакутах і здысках над селянінамі і рабочымі ў Заходняй Беларусі». Беларускае дзярж. выданніцтва, Мінск, 1927 год, стар. XIX.

5) Стар. XVII.

«У школе б'юль. Б'е загадчык, б'е асбіды, і пабудаваныя прыкладам зверху — б'юль асбіды...»

Мы ў вёсцы прывыклі да таго, што на стаўнічкі б'юль, да нас наступілі, які ідзе ў школу без лінейкі для бішчы — «на апах» або без розгаў, — гэта прамая сенсацыя».

Такая тая сувалейская «пывізішчы», якую насаджалі польскія паны ў Польшчы, Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі! У выніку ў Галіцыі толькі 5 проц. дзядей вучаліся на роўнай мове, а на В'ялічці, у Палесся, Хельмыччыне толькі 0,02 процанта украінскіх дзядей вучаюцца на роўнай мове. Болыш 10 мільёнаў польскага насельніцтва неіспытаныя. «Кур'ер» папаяна ў нумары ад 3 верасня 1936 года пісаў: «1936—37 вучэбны год у пачатковай школе пачынаецца па знакам усё болыш пайткою асбіды школьнага крыса... Паўтара мільёна дзядей школьна ўоросту пабудыліся магчыма і наведваць школу, 16 тысяч беспрацоўных настаўнікаў».

Ші не ясна, што працоўныя Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі абвясцілі такому подламу звысванню вайну не на жывот, а на смерць?

Невыноснае становішча Украінаў і беларусоў было настолькі жудаснае, што ў 1930 годзе за подпісам 60 дэпутатаў лейбарыскай партыі і двух лібералаў накіравана была петыцыя ў Совет Лігі нацыяў праз Гандэрсона, у якой гаварылася, што ў 700 украінскіх і беларускіх вёсках Польшчы «сёці мучаны, жанчыні дзядей падвергаюцца збыню, прычым многія са збытх памёрлі ад паўноў... Тысячы народа былі сапалены ў туючы, а мюстася бібліятэка, клубы і калектывныя ачагі былі разгромлены і зруйнаваны».

Ік в'яльш, памяць кароткая ў гэтых дзядей, калі яны аб усім гэтым сёння заблілі.

У Польшчы па канстытуцыі ўся ўлада пайткою прэзідэнту, які адказвае толькі «перад богам і гісторыяй». Сенат на адну тронь назначыцца прэзідэнтам, асбіды дзе тронь часткі «выбіраюцца» асабімі з вышэйшай адукацыі.

Уся моладзь да 25 год пазбаўлена выбарчых правоў. А як адважыцца выбраць у органы самаўр'ўнення, аб гэтым разказвае селянін з Ласкага паведа: «Васк будзілі ў нас у вёсцы выбары ў адрок вучаю. Але, на суітасі гаворачы, ніхто нікога не выбіраў, а проста воіт (староста) прывёў спісак, загадаў усім расісціся — і канец».

Класавы эксплуатацыйны характар ўлады настолькі агадзіў, што болы прэм'ер-міністр Польшчы Вязіміскаў Гравскі ў сваёй кнізе «Ілья Польшчы» вымушан быў прызнаць, што «сёліны стаў ачуваць, што пайткая зноў мюру Польшчы». А кіраванне гэта пайткая маіца ўсё гэтыя годзі толькі шпяхам беззаконнага тору. Ускіяя спроба пратэста супроць невыноснага становішча рабочых, сялян, украінскай і беларускай інтэлігенцыі выла да самых жорсткіх рэпрэсій. Правадзілася так званая «пайткішчына», г. зн. папроста, знішчэнне беларускага і украінскага народаў. Давелі ўзяць толькі кнігу «Запросе беларускіх паноў у польскі сям». Вось укажамы характары гэтых запрасеў:

«Праследавалі ў галіне асветы і школах; праследавалі беларускіх прэм'ер-міністраў; адрабавалі на іх вайна; каланізацыя; адміністрацыйныя беззаконні; праследаванні; масавыя бяспраўныя арышты, катаржніцкія здыкі; збыні і катаржніцкі ў турмах; пайткішчыя збыткі, банытэмы і тору; праследаванне грамадскіх арганізацый; рэлігійныя праследаванні; незаконныя абшарыны паноў і рэмантэны і збыткі; забароны і праследаванні беларускай мовы; наршчонні калектывныя гарантыі; пайткішчыя правакацыя; здыкі салдат над насельніцтвам; здыкі і збыні на вучаючыхся дзядей».

Самыя дзікія гвалтоўніцтвы, беспакарнае збыткі селян і сельскагаспадарчых рабочых памешчыкамі былі адказам на законныя патрабаванні беларускіх і украінскіх селян. Пэлыя павесы і выкарыстанне газарэчыва. Не шкавалі старых, жанчыні і дзядей, руйнавалі селянскую маёмасць, сінвалілі цэлыя вёскі.

Усходняя Беларусь была талы вызвалена з пана лютых паноў. Тал гераніцца яскрава эпоха да гэтага часу з'яўляецца жываючай крывінай натхнення для нашых песнароў і празаікаў.

Побач з в'ялікай радасню пшчаслівы народ Советскай Беларусі да апошніх дзён насіў у сваім сэрцы неспушны сум па нашых звышчэтных братах. Мы заўсёды памяталі аб нечалавечых пакутах нашых родных братаў у Заходняй Беларусі, агалей, жабракай, стапанан бачкі панскіх жандармаў і асбіды, збыткі, абрамаў беларусай бізюном лютых паноў. Заходняя Беларусь, яе змагары, яе герой-народ, які за апошнія два дзесяткі год часта ўзімаў наўстанні супроць сваіх азваляльчых прыгнетаўнікаў, таксама з'яўляўся актывнай тэматыкай нашых паэтаў і празаікаў. Мы марылі ў нашых мастацкіх творох аб вызваленні Заходняй Беларусі з-пад панскага яра, і нашы мары спраўдзіліся.

У той час, калі за апошнія два дзесяткі год у Заходняй Беларусі было палкам задушана роднае слова, калі там зачыніліся беларускія школы, і нашы родныя братаў былі кінуты ў жудасную пемру, — у Советскай Беларусі наша літаратура завігнала буйным цвэтам. І ўсё наш народ стаў не толькі пісьменнікам, але высока-адукаваным. Ад парабкаў і пастухоў да камандзіраў Чырвонай Арміі, да інжынераў і доктараў, да камандзіраў і прафесараў розных галін навукі — гігантскі крок. За нашым голым Советскай ўладай мы зрабілі гэты казачны крок. Рэзультат народнага багацця спыняў росквіту яго культуры.

Чытачом нашай мастацкай літаратуры з'яўляецца ўсё беларускі народ. Нашы старыя дзяды таксама чытаюць беларускую літаратуру. Таму кніга друкуецца ў нас у в'ялікіх тыражах (10, 15 і 20 тысяч). Нашы лепшыя творы перадру-

Асабліва невыносна стала становішча сельскагаспадарчых рабочых. Справа зайшла да таго, што пачалі прадаваць дзядей. Так «Ільшчэтыя кур'ер» паведаваў паведаваў аб продажы 11-гадовага дзядзі за 10 злотых, 5 пудоў хлеба і некалькіх пудоў бульбы. У многіх ваявостях, каб атрымаць работу, трэба мець, акрамя прафесійнальнай кваліфікацыі, яшчэ павышане пайткую аблаганадзейнасць, пасеччанне сякіцца аб праходжанні іспаведзі і пасеччанне антынароднай рэакцыйнай фашыскай арганізацыі «Стралец».

Самыя рэвалюцыйныя клас — рабочы клас торуававан. Лепшыя рабочыя сякіцца па турмах, асуджаны на катаржы. Правакацыя звыла свае нагізю ў рабочым класе. Рабочы клас не спыняў ні на адну мінуту барацьбы, не гледзячы на тое, што польскаму ўраду ўдалося расставіць усюды сваю агентаў адрываў, правакатараў. Рабочы клас Польшчы ў мінулым мае не адну арыку сторуку слававай барацьбы. Ён знойдзе сваю работу, бо ён ведае, што беларускія і украінскія сяліне, гвалтоўна апалячываемыя, змагаюцца за вызваленне ад трайнага гнёту, з

Пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі квітнее жыццё беларускага народа

РАДАСНА ЖЫЦЦЬ У СОВЕЦКАЙ КРАІНЕ

Яшчэ на маёй памяці існавала такая тагаворка: «Курцыца — не птушка, баба — не чалавек». Спраўды, да Вялікай Канстытуцыйнай сацыялістычнай рэвалюцыі працоўна жанчыну не лічылі за чалавека. Самой мне, былой безнай сялянскай дзяўчыне, прыходзілася на кожным кроку адчуваць сваё беспраўе. Вучыцца я не магла, бо кішэня майго бацькі была такая-ж пустая, як і жыццё. Маё свецкае ўбраццё было — новыя лапці ды белыя анучы. У хаце нашай пастаянна гаспілі холад і голад і яго спадарожнік — сухоты.

Так было. Зараз толькі туманны ўспамін асталося ў мяне аб мінулым. Жыццё налі сённяшняе не пагодна на дараўвольнае, як дзень на поўдні. Жанчына Савецкай Беларусі стала поўнапраўным гаспадаром сваёй радзімы. Яна — настаўніца, лётчыца, інжынер, навуковы работнік, дзяржаўны дзеяч. Ёй прадастаўлена магчымасць вучыцца, дано права на шчасліваю працу, культуру, высёлы адраччана.

Балгаснішцы нашы таксама зажалі прыгожым, радасным жыццём. Багаты працадзень забяспечвае заможнасць і культуру. Не хадзяць яны больш на вятчоркі, як раней я, у лавозных лапках, ды зрэбанай кашулі. Ім на святая хапе і шоўку і самага лепшага абутку. Яны вучацца, пялюць новыя, радасныя песні аб сваім жыцці. Дзеці іх заўсёды і нагорныя і прыбраныя, даглядаюцца ў светлых, прасторных яслях, у садах.

Маё жыццё стала такім, аб якім я раней і не магла думаць. Кватэра мая светлая, прасторная, утульная. Знаходзіцца яна ў вялікім трохпавярховым доме, у якім жывуць вучоныя, рабочыя, служачыя і пенсіянеры. Раней я была пер'ясменна. Зараз чытаю газеты, творы Леніна, Сталіна, мастацкую літаратуру.

У нашай хатняй бібліятэцы налічваецца зараз больш 300 кніг з навуковай і мастацкай літаратуры. Сын мой Барыс скочыў самігодку і цяпер думае ісці вучыцца на мастака. Ён з любоўю нарысаваў партреты вялікіх гегіюў рэвалюцыі — Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна і рад жарніі.

Пры савецкай уладзе працоўная жанчына атрымала пачатнае права не толькі выбіраць дзяржаўныя органы сваёй улады, але і быць выбранай. Я горда тым, што на аснове вялікай Сталінскай Канстытуцыі два разы галасавала за блок камуністаў і беспартыйных, — разам з усімі працоўнымі сваёй пуцоўнай радзімы выбірае Вярхоўныя Саветы СССР і БССР.

У скорым будучым мы зноў пойдзем на свае выбары. Удзельнічаць у іх будуць і мясцовыя органы нашай улады. Мы выборам лепшых сыноў савецкай Краіны, якія будуць беззаветна агляны народу, служыць і змагацца за яго ўдасканаленне.

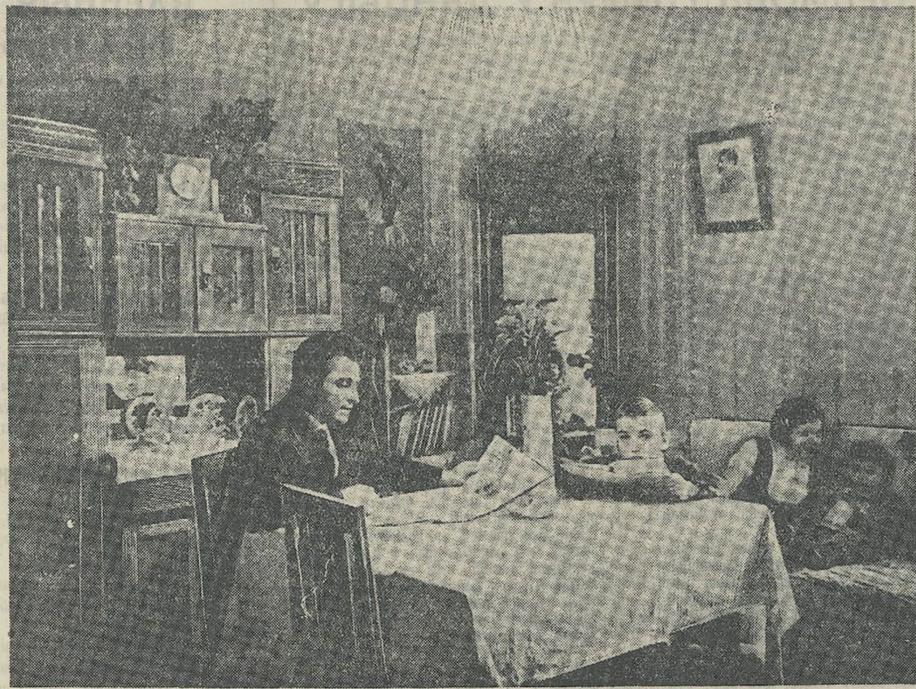
Жыць тагарадасна і шчасліва можна толькі ў савецкай краіне, дзе шчасце замагавана на вечна за працоўным народам Сталінскай Канстытуцыяй, дзе аб народе класоўна-сацыялістычная партыя і наш карагі і любімы правадар таварыш Сталін.

Зусім не так жылося нашым родным братам і сёстрам за Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Яны царылі там гнёт паню-крывасмокаў, пераносілі голад і галечу. Польскія пані давалі народ да непарнімага становішча, уцягнулі ў вайну, абрабавалі.

Народы Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны паўстаі супроць сваіх паню-прыгнятальнікаў. Савецкі народ працягнуў ім сваю брацкую руку, герцаіна Чырвоная Армія кіламагла ў іх вызваліла іх ад паню-крывасмокаў. Яны за раз нашы браты і сёстры жывуць такім-жа радасным і шчаслівым жыццём, як і мы.

Савецкі Савоз упэўнен у сваёй сіле. Але калі ворагі пасмеець напружыць наш саваі, паспрабуюць адабраць нашу радасць і шчасце, герцаіна Чырвоная Армія зшчыць ворага на яго ўласнай тэрыторыі. А мы, мірнае насельніцтва, заўсёды дапамажам нашым чырвоным воінам у іх вялікай і пачотнай справе.

А. Д. СВАТНО,
хатняя гаспадыня.

На кватэры ў лепшага стыханаўца-аб'явіцы Мінскай аб'ютковай фабрыкі імені Кагановіча тав. Грша Ісмаілавіча Сябло — аднаго з ініцыятараў стыханаўскага руху ў БССР. На фотаздымку: у свабодны ад работы час т. Сябло ў сямейным кругу, за чытаннем газеты.

ПЕСНЯ ПРА СТАЛІНСКУЮ КАНСТЫТУЦЫЮ

Веселей іграй, гармонь,
Песні пойд для наших дзён.
Канстытуцыю мы маем —
Слаўны Сталінскі закон.

У ёй сталінскія словы
Ярка мудрасцю гарачы,
Бо народ наш мае права
Жыццё шчасце будаваць.

На работ, на вучобе
Мы стыханаўцаў самі,
На асвету права маем —
Канстытуцыя дапа.

А жыццё — якая радасць,
Найшчаслівая пара,
Апачынае кожны мае —
Канстытуцыя дапа.

Ярка-ярка свеціць сэрца,
Асветляе думі,
Канстытуцыя твая —
Наша горасць, Сталін.

Дык чаму-ж нам не спяваць,
Чаму не гулаці,
Раз прыйшлі да нас у хату
Шчасце і багацце.

МАЙСКІЯ КВЕТКІ

Вось ізе кіпуе радаснае жыццё. Праўда, зранку тут так сакавіна, што павяць шхі галас рэхам аклікаецца ў гуках залах. Зароў ў гадзіны 3—4 яны, калі канчаткова завятыкі ў школе і дзеці збіраюцца на гуртоўную работу, тут такі кругаварот, уздым жыцця, што сэрца радуецца. Залы напуваюцца базэрымі песнямі, задорным смехам шчаслівай дзетвары. Прыслушаецца да гэтай радаснай сімфоніі жыцця, і ўспамінаюцца словы вялікага савецкага паэта Вадзіміра Мажукоўскага: «...І жыцьё хороша, и житьё хорошо».

Хораша і прывольна ў Мінскім Палацы піонеруў і акапітар. Прасторныя сонечны залы, вясёлы карагод, Мігаліны рознакаляровыя квіццяткі сукенкі, чырвоныя галыштукі. Дзеці сцяглы поўкругам, прыхлопаюць у далоні, а смуглявы хлапчук то паўна ідзе па кругу, то рытмічна выбірае ў такт музыцы...

— Аса, аса!
Падбавіраюць дзеці танпора.
— Гэта наш балетны гурток. Мы ўсе танцы ўмеем.

— І «Юрачку», і «Брыжачок», і «Я-воніку» і яшчэ многа, многа, — расказвае дзяўчына.

У суседнім зале займаецца піонерскі хор. Звіняць, перапляваюцца рудымі галасамі. А колькі ўдзельніц, жыццёва і гэтых песнях! Ніхто ніколі не спявае так, як спявае наша шчаслівая дзетвары.

А вось алдзель юных транспартнікаў.

На ролісах імчыцца невялічкі паяцік. Мінаюць станцыі, раз'езды. Праплываюць чырвоныя, сінія, зялёныя вагончыкі. «Народ» тут сур'ёзна. Закасаўшы рукавы, юны транспартнік шпосці пацярчвае. У яго заклапочаны выгляд.

— У пунь нельга пукаць не агледзеўшыся, — гаворыць ён.

— А па ім пракаціцца можна? — пытае віхраты хлапчук.

— Скажу, ён да самай Масквы дойдзе, толькі... — юны транспартнік шырока развёў рукамі, — дай тагія востражэжныя ралёсы... Ён не разумее. Гэта першапачаткі. А я ўжо ў другім займаюся. Я ўсё ведаю. І мне тата гаварыў, што нашы сваікі жывуць там, ізе раней жылі пані. А цяпер там вольны голад. І жыць там маленькая Анютка. Толькі Анютка не піонерка, у іх няма такога піонэрскага палаца.

Уважліва слухаюць дзеці юнага транспартніка. Брыку вадзавь стаіць вышэйшая рота за сваіх суб'ясіднікаў, дзвучыцца ў чырвоным галыштукі і нібы не чужы гутаркі. Вочы яе свеціцца кітравата. Дзеці, занятыя сваёй справай, не заўважаюць, як піонерка зіркае за пакоў.

А ў нас збіраюцца ўсе мамы напалаца дома, — у гутарку ўмяшчае першавласнік. — І калі ўсе паслухаць за стол, разгорнуць кнігі, — такая шышыня, лепш як на ўроку. А бабка яшчэ кажа:

«Ты, Жэнька, не шумі, не перашкаджай дзецям чытаць Канстытуцыю». І я сляжу шхіа, шхіа...

Праз хвіліны 5—10 піонерка ў чырвоным галыштукі ўбегла ў пакой з планерам.

— Работы! Гэта мая першая работа. І я гэту работу лару дзямям, якія жывуць у Заходняй Беларусі.

Дзеці зааплачывалі, зашумелі. Кожны стараўся прыблізіцца да піонеркі з планерам.

— І лару сваіх вожыкаў, — крычаў юны натураліст.

— І лару веласіду.

З розных куткоў крычалі работы.

У ваянным алдзеле шчыня. Работы выстраіліся ў рад. За плячыма вясель працівагазі. За важным відам узложд стору праходзіць «камандзір» і агідае «юных вонікаў».

— У баі не астагупаць. Храбрым будзе ўзнагарода. А яшчэ былі храбрымі і баваіям — званне героя. А яшчэ... не паспеў ён дакончыць сваю думку, як пачулася каманда:

— Газы!

Усе работы наздзелі працівагазі.

Кожны алдзел, кожны пакой Палаца піонеруў дзёне свавольным, шматгранным жыццём. Вясёла і аўтоштыя прахадзіць час у Палацы. Кветкамі майскімі радасці і разважліва жыцьцерадасна дзці Савецкай Беларусі.

А. БЯЛІВІЧ.

СЛОВА ВЫБАРШЧЫКА

Залатымі літарамі заісаная ў Сталінскай Канстытуцыі права на працу, на асвету, на матэрыяльнае забяспячэнне ў старасці і многае многае другое, што маюць толькі шчаслівыя грамадзяне СССР.

Калі па радыё трансліравалася прамова таварыша Мозаева аб тым, што Савецкі ўрад рашыў паліць руку дапамогі братам-украінцам і братам-беларусам, у мяне а вачэй паліліся слёзы радасці. Гэта была радасць за сваю магутную радзіму, за любімую партыю Леніна—Сталіна, якая заўсёды клопацца аб лесе працоўнага чалавечка.

І ўспомніў сваё мінулае жыццё. У 1905 годзе я працаваў машыністам на заводзе Іл'юбсона—Лішчына (цяперашні завод імені Кірава). Быў я кваліфікаваным рабочым. Працаваць прыходзілася па 12—13 гадзін у суткі, а атрымліваў усяго 30 рублёў у месяц. З гэтай мізэрнай сумы грэйнай мне прыходзілася плаціць 7 рублёў у месяц за кватэру ў сырм палваўным памішанні, куды не пранікаў прамень сонца.

Ніколі я не марыў аб тым, што мае дзеці будуць вучыцца. Дзяткі рабочыя ў вышэйшых навуковых ўстановах не прымалі. Хвораму рабочаму мелішчыскую дапамогу аказвалі толькі за грошы. Так жылі раней.

Хутка будзе шаснаццаць гадоў, як мы зажалі па-новаму. Нам ярка свеціць сонца Сталінскай Канстытуцыі.

Я 34 год працую на алым заводзе. Зусім змяніўся ён, стаў выдатным спецыялістычным прадпрыемствам. Змяніўся і я. Не дзедзятчы на тое, што мне ўжо 58 год, я з'яўляюся стыханаўцам. Зарабляю ў сярэднім каля 700 рублёў у месяц. Часта завадскія арганізацыі насы-

лаюць мяне на адпачынак у санаторыі. Матэрыяльна я добра забяспечан, жыў у вельмі добрай кватэры. За выдатную работу кожны год атрымліваю прэміі.

У мінулым годзе ў часе святкавання XVIII гадавіны вызвалення Беларусі ад беларускіх банд, урад мне выдаў грашовую прэмію ў суме 750 рублёў. Гэта заісаная ў маёй працоўнай кніжцы. Я жыў шчасліва, як і ўсе грамадзяне сацыялістычнай радзімы.

Крайна выхавала маіх дзятэй, яны ўжо ларослі. Старшы сын Аляксандр — рабочы-стыханаўца завода імені Кірава, вадзіцік — інжынер-машынабудульнік, дачка Ліда працуе заахатнікам, Елена скопчыла сям'югодку.

Нідаўна я сваіх сыноў праважаў у рады Чырвонай Арміі. Я ўпэўнен, што яны з часцю будуць выквінаць лобое заганне радзімы. Мае сыны працавалі на прадпрыемстве па-стыханаўску і будучы бопь ворага па-хасанаўску.

У сувязі з поспехамі нашай любімай Чырвонай Арміі, у нас на заводзе адчуваецца вялікі творчы ўздым.

Пяпер у нас разгарнулася пахрытоўка да выбараў у мясцовыя Саветы дзятвэтэ працоўных. Кожны рабочы і служачы нашага завода рыхтуецца па гэтай выдатнай палізе, як да вялікага свята.

І, як і ўвесь савецкі народ, шчасліва і горды сваёй карагой радзімай. У прадстаўчых выбарах савецкі народ яшчэ раз прадэманструе сваю згуртаванасць, ракол непераможнага саваі Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, сваю баваіваю гатоўнасць абараняць сацыялістычную радзіму і амагацца за шчасце ўсяго працоўнага чалавечка.

П. І. АХРЭМЧЫН,
рабочы-стыханаўца завода імені Кірава,
г. Мінск.

ШЧАСЛІВАЯ СТАРАСЦЬ

Майсею Галевічу 65 год. Аб сваім пяцім дэкаляцічным жыцці ён успамінае:

— І раней я меў многа лобрага: ласкавага бацьку і мамі, свае працівотыя рукі і вылатнае здароўе, а ўсё астатняе і вымезенага яшчэ не было вадца.

Вялікая праца гучыць у гэтых словах. Майсей Галевіч пайшоў зарабляць кэш, калі яму было ўсяго 15 год. Разам з бацькам, бедным столярам, ён рамантаваў дамы багатых, а сам жыў у поўрабурнай, пакрыўленай на бок халупе. У пошуках шчасця Майсей Галевіч паехаў у Маскву, устроіўся там на работу на фірме «Тэхнолаг», якая належала нейкаму багачу Заліну. Агульг звыліці. Вярнуўся назад у Мінск і зноў устроіўся з сваім старым гораі. Яго добры бацька без хлеба і работы сядзеў у хаце. Яго мучыў кашаль, і жоўтымі рукамі ён лавіў грыўкі.

Прайшло яшчэ некалькі дзён, і не стала старога столяра.

— Вось якая яна была старасць раней, — гаворыць Майсей Галевіч.

— Ну, а паглядзіце на маю старасць. — сказаў Майсей Галевіч, дастаўшы з кішэці акуртага завернутыя дакументы. — Гэта мая пенсійная кніжка. Савецкая ўлада плаціць мне 227 рублёў у месяц. Ну, я-ж яшчэ маю здароўе, маю сілы, лобрую прафесію. Дык чаго-ж мне сядзець у хаце? Таму я і працую на сваім родным заводзе імені нашага слаўнага наркома Клімента Барысавіча Варашылава. Працую, ды яшчэ з

фізічнай культурай. Трамвайная лінія залучаюць украінамі з цэнтрам.

За горадам, ля Магілёўскага шасе, зара будучага некалькі вялікіх карпусоў кінастудыі «Савецкая Беларусь», якая перахадзіла ў сталіну Беларусі ў Ленінград. Тут вырастаюць пуцоўныя павільёны, лавараторыі, вытворчыя шхі.

У савецкім Мінску жыватворчымі струменямі бурліць новае жыццё, шчаслівае жыццё сталінскай эпохі. Гэта — магутны горад, фаріост Савецкага Саваза на Захадзе.

У адным з дамоў па вуліцы імені 11 ліпеня сабраліся хатні гаспадыні. Да іх прыйшоў агітар. Пачаліся заятыкі па вывучэнню Палажэння аб выбарах у мясцовыя Саветы дзятвэтэ працоўных. Палі чыткі заваявалася ажыўлена гутарка. У кожнай жанчыне сабралася многа ўсхваляваных, працудленых радасных слоў аб вялікіх палізах апночч дзён. Са шчырасцю і заілаам гаварыла жонка камандзіра П. А. Страх:

— Я надзвычай рада за сваю магутную радзіму. Дапамагаючы братам па класу, мы паступаем як самыя вялікія гуманісты. Кожны грамадзянін з годнасцю выконвае рашэнне ролнага ўрада.

Яе дапоўніла чарныява работніца швейнай фабрыкі: — Мы жывем радасна і заможна. Працівотееся па нашай вуліцы. Якія вылатныя дамы і кватэры! Неўвабае зажывуць так і нашы карагі брата—заходнія беларусы. У гэтым я ўпэўнена. У мяне бопь знаёмы, работы нашага драварпаючага камбіната імені Мотавата. Заўважце яго Німафей Антонавіч Пятровіч. Пры царыме гартным быў 25 капеек у дзень зараблаў. А цяпер жыць які! На заводзе яго паважалі і ганараша ім. У час выбараў у Вярхоўны Совет Рэспублікі стары працаваў у акрутовай выбарчай камісіі. А дзеці якія ў Німафея Антонавіча! Сын Вадзімір — інжынер, Нікалай — студэнт Ваеннай Акадэміі, у Маскве вучыцца. Малодшая дачка канчае школу...

— За агном звінеў малады, прыгожы горад.

Анат. ВЯЛОГІН.

КВІТНЕЮЧЫ ГОРАД

Кажуць, што, пабывшы ў ночы, паўней, ярчэй і прыгажэй адчуваецца сонечнае раніца. Мы гаворым аб мінулым і сучасным.

Калісьці ў губерскім Мінску — невялікім горадзе купцоў, ірбыных рамеснікаў і велізарнай масы бедняты — на Украіне стаў узнікнуць адрэяны ломік. Ён нічым не розніўся ад іншых будынін жыхароў украіны. Кожны дзень у ломіку ніха трынацца балалайка. Гэта святлаваасая дзвучыцца старанна развучвала матвы. Яе звалі Ларысай. У так званым цэнтры, дзе ў асабняках жылі чыгуўнікі і паліцэйскія заправілы, ад пляма да пляма працаваў стары зводнік Еўламіій з маленькім сынам Алёшай. Па бруных, крывых вуліцах марудна цягнулася конка.

Тыя іні мы ўспрымаем, як прыкры міраж, назаўсёды раззваны на зямлі нашай радзімы...

Зараз Вялікі театр оперы і балета БССР рыхтуе праміру «Кветка шчасця». Гэта опера будзе паказана на дэкадзе беларускага мастацтва ў чырвонай сталіцы Маскве. Опера напісаў сын вярніка Еўламіій, адуатар Вярхоўнага Савета вадзіцік, кампазітар Аляксей Туранкоў. Партыю галоўнай герані будзе пель на родная артыстка БССР Ларыса Пампеева-Александровская. Пуцоўная музыка загучыць у казначым палацы мастацтва, якім ганарыцца сталіца Савецкай Беларусі. Кветку шчасця вікамі шукаў беларускі народ. Герцаіна партыя Леніна—Сталіна дапамагае яму знайсці сонечнае шчасце.

Калі па'язджаеш ноччу к Мінску, бацькі вясёлае зарава агнеў. Гэта агні фабрык, заводуў, палацаў, театраў, комунальных дамоў. Агні, запаленыя сталінскімі пяцігодкамі, голамі ўпорунай і шчаслівай работы.

Багатыром уздыся квітнеючы горад. У ім працуюць больш 30 тысяч рабочыч. Створан рад машынабудульнічых і металаапрацоўчых заводаў. Сярод іх таякі, які станюваўшы імені Варашылава, які дае

станкі важнейшым участкам сацыялістычнага будаўніцтва і на аэкспарт. Са звычайнай кучыцы ў вылатнае сацыялістычнае прапрымства вырас завод імені Кірава. Гэта магутны савецкі завод на сваім савецкім абсталяванні вырабляе складаныя металапрацоўчыя станкі.

У паках завла працуюць станкі з ролінай кінаўлам маргай. Гэта — свецкі росту завода, яго знамяна за авалоданне вышэйшымі станкабудульніцтва.

Пуцоўныя лодзеі выхоўвае завод у сваіх паках: стыханаўцаў, высокакваліфіцыраваных спецыялістаў вытворчасці, грамадскіх і дзяржаўных дзятвэтэ.

У 1929 годзе на завод прышоў тэхнік-канструктар Гершун. Рабочыя назвалі ў ім маладога і ўраўнага баянілка, які прапаваў тут некалькі год назад на часовых работках. Вучоба ў вятчэрнім рабочым тэхнікуме іала баяніку глыбокія велы, годнасць блыхіма. Працуючы ўжо на заводзе, Гершун канчае вятчэрняе механічнае алдзленне Беларускага політэхнічнага інстытута. Ён становіцца тэхнічным кіраўніком новага механазаводача паха, уначылавае брыгаду малодзых канструктараў. Брыгада іала заволу новую мадэль—складаную металазавоучую плуцна значна больш дасканала за плыш, што дагучыць увольіцца з-за гравіцы. Шлаа атрымала высокую ацэнку Маскўскага эксперыментальнага навукова-даследчага інстытута. Малады інжынер-коніуст, адзін з лепшых прадстаўнікоў рабочай інтэлігенцыі, паказваў сьре ўдзельнікам і ініцыятывым камандзірам: у 1938 годзе яго прызначаюць тэхнічным інжынерам завода. Пах перайшоў па кіраванне 25-гадовага энергетчнага тэхніка Вадзіміра Жалнаровіча — галаванца завода, які пачаў свой шлях ралэвым слесарам. Ад слесара да дырэктара МТМ вырас работчы тав. Галаўна. Каваль Аляксандр Пятровіч Шханаў — адуатар Вярхоўнага Савета Рэспублікі.

Расце сацыялістычны Мінск, радустыць яго лодзі. Перад вамі прыгожая, як каз-

ка, сапраўднасць. Былы губерскі горад стаў горадам фабрык і заводаў, горадам культуры. Абутокова фабрыка імені Кагановіча абсталявана на алымшым слоўу тэхнікі. На яе ну брудным швейным майстаршым прышла магутная швейная машынаасовыца. Фабрыка «Комунарка» — адно з буднічых прадпрыемстваў харчовай прамысловасці Саваза.

30 тысяч шчаслівых дзятвэтэ навуцацца ў дэабрабаставаных, светлых школах, дзе працую больш тысячы настаўнікаў. Для дзятвэтэ рабудаван Палац піонеруў — стройны трохпавярховы будынік, алдзельны пах траіт. Гэта пуцоўны палац з самымі рознастайнымі кабінетамі, лавараторыямі, гульнямі і забавамі.

Азіанапашпавіровы, алдзеты ў мрамор Дом урада, сонечная карпусея Універсітэцкага гарадка, 4 театры, Беларускае дзяржаўнае філармонія. Дом Чырвонай Арміі імені Варашылава — горадасць новага Мінска!

У горадзе працую троеця ў Савазе па сваіму размеру Беларускае дзяржаўнае бібліятэка імені Леніна. Гэта багачейшая скарбніца кнігі. За 15 год свайго існавання дзяржаўнае бібліятэка накілала велізарны кніжны фонд у колькасці 2 мільянаў аэкземляраў кніг. Колькасць яе наведвальнікаў і чытачоў — больш 450 тысяч чалавек.

Уздуж зялёных асабляваных вуліц паўнуцца светлыя карпусы комунальных дамоў. Выдаткі Мінскага гораветна на дабрабыт апаго чалавек у год складалі больш 50 рублёў (у 1910 годзе выдаткі складалі 75 капеек). На будаўніцтва Дзяржаўнага Беларускага театра оперы і балета дзяржава асігнавала 12 мільянаў рублёў.

Змянілі сваё аблічча мінскія ўскраіны. Не пазнаць былой Камароўкі з балотнымі лашчынамі. Уздуж Пушкінскага праасвета—буфтага Барысавскага тракту—ідзе вялікае будаўніцтва: выраслі клінічны гаралок, карпусея Політэхнічнага інстытута, Дом друку, Акадэмія навуц, дзятвэтэ тэхнічных станцыя. На Камароўцы шуміць савосны прыгожы парк, расціпаецца вялікі стаіён, на якім займаюцца студэнтамі Беларускага ордананоснага інстытута

Студэнты Рэсбеларускага ордананоснага інстытута фікультуры на парадзе. Фото «Савэфот».

Працоўныя Беларусі горача вітаюць сваіх братаў, вызваленых ад панскага іга

З А Р У Б Я Ж О М

ВАЕННЫЯ ДЗЕЙНЫ ПАМІЖ ФРАНЦЫЯ І ГЕРМАНІЯЙ

ПЕРАГАРНУЛАСЯ ЯШЧЭ АДНА СТАРОНКА ГІСТОРЫІ

Завяршылі літарамі шчасця і радасці ўпешана дзень 17 верасня 1939 года ў гісторыю Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. У гэты незабыты дзень савецкі народ з гордым правам сваю пераможную армію, якая ішла і зараз пераможна ідзе вызваляць нашых братаў.

Перагарнулася яшчэ адна старонка гісторыі. Ад гэтага часу і назаўсёды для народаў Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі адзінае і неадлучнае мінулае — неадлучнае іга панскага панавання і капіталістычнай кабалы. Ад гэтага часу і назаўсёды спынілася напівпаўнакільнае прыгнёчэнне, якое вісела над нашымі братамі.

Яны будуць свабоднымі людзьмі краіны сацыялізма

Шта ў часы імперыялістычнай вайны мне прыйшло павяваць на тэрыторыі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Я праходзіў гэтыя велізарныя землі ад Вільня да Тарнопалю і ад Тарнопалю да Львова. І ўсёды, дзе-б ні праходзілі мы, я сустракаў украінцаў і беларусаў. Гэтыя землі справядліва былі заселены роўнастайнымі нам народам.

Той год савецкія граніцы служылі толькі карэктывам у арганізацыі палітычнай і культурнай працы. Прыкладна ў гэты час пачаўся пераход ад палітычнай працы да сацыялістычнай. Яны будуць свабоднымі людзьмі краіны сацыялізма.

ПРАМОВА ГІТЛЕРА Ў ДАНЦЫГУ

БЕРЛІН, 20 верасня. (ТАСС). Учора ў Данцыгу Гітлер сказаў прамову, якая перадавалася ўсім германскім радыёстанцыям. Напомянуўшы гісторыю Данцыга, Гітлер заявіў: «Лёс, які пасліг гэты горад і вобласць, быў лёсам усёй Германіі. Сувесная вайна — самая біясонная вайна ў гісторыі — ператварыла гэтую вобласць і гэты горад у свае афіцыйныя».

Закрываючы Версальскі дагавор, Гітлер падкрэсліў, што гэты дагавор быў навязан Германіі і што яго тварцы былі ў ім канец германскага народа. Аднак прамова Гітлера падкрэсліла вайну расчараваліся. Яны пры дапамозе Версальскага дагавора не рашылі ніводнага праблемы, затое стварылі многа новых. Самае цяжкае ў гэтым народах — бласпэсненне, з якой талы перакрываўся свет, без уліку гістарычных, эканамічных, напівнапівных і палітычных асаблівасцей».

Гаворачы аб польскай дзяржаве, Гітлер заявіў: «У Польшчы ніколі не было дэмакратыі. Прававая каўпа прыгнётала не толькі іншыя нацыі, але і ўласны народ. Гэта была дзяржава насіла, кіруемая толькі патайкай, паліцыяй і арміяй».

Гітлер падкрэсліў далей абмежаванасць мэт Германіі і высмейваў сцягаванне англійскіх дзяржаўных дзеячў аб тым, што Германія, бышам, мае намер захавані ўсю Еўропу, да Украіны. «Мы гаварымся з Расіяй. У канцы канцоў, мы заікажымся ў гэтай дэмакратыі сувесці. Калі вы мёркнеце, — заявіў Гітлер, звяртаючыся да Англіі, — што мы пры гэтым уступім у канфілікт, то вы памыліцеся, бо намеры Германіі вельмі абмежаваны».

Далей Гітлер падкрэсліў, што Германія канчаткова ўстанавіла свае граніцы на захадзе і на поўдні. «У мяне няма, — падкрэсліў ён, — ніякіх ваенных мэт, якіх былі-б накіраваны супроти Англіі або супроти Францыі. Германская нацыя ў гэтым мае намер. Рас Англіі, не глядзячы на гэта, выдзе ваіну і ўжо высювае новыя талы гэтай вайны, то яна гэтым талы раскрывае свае сапраўдныя ваенныя мэт. Пытанне аб Польшчы ірае для Англіі другаряднае ролі. Англія, заявіў у заключэнне Гітлер, калі Англія і Францыя навязуць Германіі ваіну, то калі-б доўга ваіна ні цягнулася, Германія не капітуліруе».

Далей Гітлер падкрэсліў, што Германія канчаткова ўстанавіла свае граніцы на захадзе і на поўдні. «У мяне няма, — падкрэсліў ён, — ніякіх ваенных мэт, якіх былі-б накіраваны супроти Англіі або супроти Францыі. Германская нацыя ў гэтым мае намер. Рас Англіі, не глядзячы на гэта, выдзе ваіну і ўжо высювае новыя талы гэтай вайны, то яна гэтым талы раскрывае свае сапраўдныя ваенныя мэт. Пытанне аб Польшчы ірае для Англіі другаряднае ролі. Англія, заявіў у заключэнне Гітлер, калі Англія і Францыя навязуць Германіі ваіну, то калі-б доўга ваіна ні цягнулася, Германія не капітуліруе».

ПАРЫЖ, 21 верасня. (ТАСС). Агенцтва Гава пааведае, на далей з Парыжа вятэрыя каміоніе ад 20 верасня аб ваенных дзеяннях на фронце. У каміоніе гаворыцца: «У рознастайных пунктах фронта дзейнічала артылерыя праціўніка. Паміж французскай і германскай знішчальнай авіяцыяй адбылося некалькі сражэнняў. Аэлін самалёт праціўніка збіт на лініі нашага фронта».

ПАРЫЖ, 20 верасня. (ТАСС). У аугблліканым сёння раніш Французскім каміоніе гаворыцца, што «Ноч прайшла спакойна па ўсёму фронту. Праціўнік рабіў артылерыйскі абстрэл на ўсход ад ракі Бэйс».

ПЕРАКІДНА АНГЛІЙСКІХ ВОЙСК ВА ФРАНЦЫЮ

ЛОНДАН, 21 верасня. (ТАСС). Парыжскі карэспандант агенцтва Рэйтар пааведае, што англійскія войскі прадаўжаюць прыбываць ва Францыю. Хоп і нечым даць указанне аб іх колькасці, піша карэспандант, тым не менш вядома, што дзякуючы аб'яднанай дзейнасці англа-французскага флота і паветраных сіл англійскіх войскі пераіздваюцца ва Францыю па ўсім безапаснай зоне, у якой выключалася жыва-танні былі напады ворага. У рэзультате паліцыйнай такоў безапаснай зоны значна паленіліся таксама грамадзянскія паветраныя і марскія зносіны паміж дзума краінамі.

Пакуль што няма ніякіх вестак аб дзеяннях англійскіх войск ва Францыі. Але, як пааведаюць, французскія ўлады зусім задаволены іх падрываўчай і ўменнем вёсці ваенныя дзеянні ў новых умовах.

ПРЫБЫЦЦЕ ГЕРМАНСКІХ ВОЙСК НА ЗАХОДНІ ФРОНТ

ХЕЛЬСІНКІ, 20 верасня. (ТАСС). Брусель пааведае, што нямецкія войскі прыбылі ў раён Аахена. Агольва яны будзі накіраваны на заходні фронт.

ЛОНДАН, 20 верасня. (ТАСС). Агенцтва Рэйтар пааведае, што нямецкія войскі прыбылі ў раён Аахена, які знаходзіцца на заходнім фронце. Фронт Браўхіч наваўз ішні фронты і заступаў дакладна камандуючы часцімі.

ПЕРАКІДНА АНГЛІЙСКІХ ВОЙСК ВА ФРАНЦЫЮ

ЛОНДАН, 21 верасня. (ТАСС). Парыжскі карэспандант агенцтва Рэйтар пааведае, што англійскія войскі прадаўжаюць прыбываць ва Францыю. Хоп і нечым даць указанне аб іх колькасці, піша карэспандант, тым не менш вядома, што дзякуючы аб'яднанай дзейнасці англа-французскага флота і паветраных сіл англійскіх войскі пераіздваюцца ва Францыю па ўсім безапаснай зоне, у якой выключалася жыва-танні былі напады ворага. У рэзультате паліцыйнай такоў безапаснай зоны значна паленіліся таксама грамадзянскія паветраныя і марскія зносіны паміж дзума краінамі.

Пакуль што няма ніякіх вестак аб дзеяннях англійскіх войск ва Францыі. Але, як пааведаюць, французскія ўлады зусім задаволены іх падрываўчай і ўменнем вёсці ваенныя дзеянні ў новых умовах.

НА ФРАНТАХ КІТАЯ

У паўночнай частцы правінцы Шаньсі 15 верасня кітайскія часці занялі Гуань і Чунькоу. У баіх за гэтыя гарады японскія страіны звыш 500 чалавек. Вядлі баі аб'явіліся ў раёне Хуань. У баіх за гэты пункт японскія і 15 верасня страіны звыш 2 тысячы чалавек.

У ЦЕНТРАЛЬНЫМ КІТАІ

У правінцы Хубэй, пачынаючы з 11 верасня, японскія войскі пачалі наступленне на кітайскія пасылы. Кітайская абарона аказаўшы рашучае супраціўленне, адбіла наступленне ворага. Японскія страіны забіты звыш 2 тысячы чалавек.

У ПАУДНЭВЫМ КІТАІ

На паўднёвым захад ад Бантона, у раёне Сінхэй-Кайлін-Хэнань, з 19 верасня кітайскія войскі перайшлі да агульнага наступлення. На паведаванні газеты «Шуньбао» японскія войскі, наступаючы ўздоўж шасе Сінхэй-Хэнань разгромілі кітайскія часці. Кітайскія войскі, праследуючы ронты, аступіліся праціўніка, падышы да Сінхэй.

У ПАУНОЧНЫМ КІТАІ

У паўночнай частцы правінцы Хэнань, па паўночным беразе Хуанхэ, кітайскія войскі 12 верасня занялі Шаньгуань-шунь 14 верасня — Шыньцзян і Байсаньчэнь і 15 верасня — Нюшчунь.

ВЫСТУПЛЕННЕ КІТАЙСКІХ СЯЛЯН СУПРОЦЬ ЯПОНЦАУ

Газета «Чжунцзяньбао» пааведае, што японскія ваенныя ўлады ў Наньхаі (на паўднёвым захад ад Бантона) у мэтах папуўнення сваёй казы абклаі падаткам кітайскія сялян вёскі Саньшань. Нядаўна японскія ваенныя ўлады рашылі сабраць падаткі. З гэтай мэтай яны паслалі ў вёску больш 200 салдат. Сяляне ўтарылі ў набаг, сабралі ўсіх жыхароў вёскі і пачалі аказваць абарону супраціўленне японцам. Бой прадаўжаўся адну гадзіну. Больш 100 японцаў было забіта. Астаўшыся ў жывых уцяклі.

Пасля гэтага сражэння кіраўнікі, якія ўзначальвалі сялян вёскі, эвакуіравалі сялян і дзяцей. Праз некалькі дзён у Саньшань прыбыла японская частка колькасцю каля 500 чалавек. Японскія забілі больш 100 кітайцаў, у тым ліку жанчын і дзяцей, не паспелых эвакуіравацца. Затым японцы спалілі ўсё вёску. (ТАСС).

В. а. аднаго пазнатара Т. С. ГАРБУНОУ

СТАНОВІШЧА Ў ВАРШАВЕ

БЕРЛІН, 20 верасня. (ТАСС). Прыбыўшыя з Варшавы да польска-літоўскай граніцы беганцы расказваюць аб пажыткі становішчы насельніцтва горада. Галеча і гвалд істатуні выключных размераў. Асобныя раёны горада ахоплены палым. Запасы прадуктаў харчавання вычарпаніся. Сярод насельніцтва лютуюць эпідэмічны захаворанні, выключна нястачай прадуктаў і вады. Жыхары Варшавы выражаюць сваё незадаволенне дзеяннямі ваенных улад. Абарону горада насельніцтва лічыць справай зусім бескарэснай і вар'яцкай.

Большасць польскіх салдат пераходзіць літоўскую граніцу і хаваюцца ў лясах. У пошуках харчой яны нападваюць на сялянскія сяленні. 17 верасня вечарам на польска-літоўскую граніцу прыбыла 7 польскіх афіцэраў і унтар-афіцэраў. Прыбыўшыя зварнуліся да пагранічнай варты з просьбай прадаставіць ім прытулак. Але ім было адмоўлена. Польскія афіцэры пры гэтым заявілі, што рашаючы ў разгроме польскай арміі з'явілася адсутнасць якой-небудзь дапамогі з боку Англіі.

МЕРАПРЫЕМСТВЫ ВЕНГЕРСКАГА ўРАДА

ЛОНДАН, 20 верасня. (ТАСС). Агенцтва Рэйтар, спасылаючыся на германскае радыё, пааведае, што з рапцы 18 верасня венгерскую граніцу пачалі пераходзіць беганцы з ліку грамадзянскага насельніцтва Польшчы. Агенцтва дадае, што, улічваючы магчымасць пераходу польска-венгерскай граніцы аступіліся польскімі войскамі, венгерскі ўрад прыняў неабходныя меры да іх разбраення.

БЫЛІ ПОЛЬСКІ ўРАД РАШЫЎ АБАСНАВАЦЬ ВА ФРАНЦЫІ

ЛОНДАН, 21 верасня. (ТАСС). Дыпламатычны аглядальнік газеты «Дэйлі тэлеграф энд Морнінг пост» пааведае, што члены вытока польскага ўрада рашылі абаснавацца ва Францыі.

ПРЫБЫЦЦЕ ПОЛЬСКАГА ЗОЛАТА У АНГЛІЮ

РЫМ, 21 верасня. (ТАСС). Агенцтва Стэфані пааведае, што польскае золата, вывезенае нядаўна з Варшавы ў Егіпет, перавезена зараз на бары англійскага нафтапалітога судна ў Лондан.

ВЫСТУПЛЕННЕ ШУКРУ САРАДЖОГЛУ

АНКАРА, 21 верасня. (ТАСС). Апата-ліскае агенства перадае, што турэцкі міністр замежных спраў Шукру Сараджогу выступіў з пааведаўленнем аб палітычным становішчы за апошні тыдзень на пасяджэнні парламентарнай групы народна-рэспубліканскай партыі.

У сваім выступленні Сараджогу адзначыў, што перагаворы аб канчатковым пагадненні з Англіяй і Францыяй ішчў з'яўляюцца абсалютна неабходнымі для пераможнага выйсця з Маску. Група аднагалосна адраўва пааведаўленне міністра замежных спраў.

Дзецям вызваленай Заходняй Беларусі

Мы, вучні і піонеры 8 «б» класа 47-й Сталінскай школы г. Мінска, вітаем вас з вызваленнем ад польскага іга і шчасцем сваёй піонерскай паці самоты. Мы ведаем, як цяжка жылося вам — дзецям Заходняй Беларусі — пад пягамі польскага панавання. Нагайка і бізун стэгалі спіны вашых бацькаў — абшчына-лях сялян, галодных і бясспраўных рабочых.

Савецкага Саюза, створаны ўсе ўмовы для выдатнай вучобы і развіцця. Мы вучымся ў новых, светлых, утульных Сталінскіх шклях. Для нас набуваны сонечныя палаты піонэраў, тэхнічныя станцыі, фізкультурныя пладоўкі. Тысячы нашых дзцяцей штогод аддываюцца на лепшыя курорты, у санаторыях і дамах адпачынку. Калі мы канчым школу, для нас прырока адчыняюцца дзверы ўніверсітэтаў, інстытутаў, тэхнікумаў. Можны з нас можа стаць чым ён хоча: інжынерам, урачом, дзцякам, прафесарам. Мы смела глядзім у будучыню.

Няжка пават увіць сабе, у якіх нечалавечых умовах вам прыходзілася жыць і вучыцца. Але ваша дзімае мінулае хутка забудзецца. Ступы, якія іштучна развізлялі нас з вамі, знічаны нашай гераічнай Чырвонай Арміяй. Перад вамі шырока адчыняюцца дзверы ў прыягатае, светлае і радаснае будучае. Высока ўзыходзіць арыс сонца, агольвае і вас усіх ласкава абгавравае. Ікая радасць жыць і вучыцца пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі, калі ачуваеш іштдзеныя бацькоўскія сталінскія клопаты аб сабе. Наш бацька і настаўнік — вадлікі родны Сталін любіць і ахоўвае нас, дзцяк. Гэта ён вам — дзецям Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны — прынес вызваленне. Нам, дзецям Беларусі, як і ўсім дзецям

Кампанітар А. Е. ТУРАНКОУ, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

ПЕРШЫ БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАВНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА

Кіноаатар «Чырвоная арыя» «ГОРНЫЯ МАРШ»

Кіноаатар «Родна» КАРО

Кіноаатар «СПАРТАК» «ВЫБОРСКАЯ СТОРОНА»

Кіноаатар «ІНТЕРНАЦЫЯНАЛ» «ЗОРН ПАРИЖА»

Набор у аднагодковую харавую студыю

Упраўленне дамамі адпачынку і санаторый ВЦСПС па БССР

ЯКІЯ МАЮЦЬ ПУЦЭЎКІ І АРШАНСКІ ДОМ АДПАЧЫНКУ

ВІДЕСКИ ДЗЯРЖАВНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ І НАСТАЎНІЦКІ ІНСТЫТУТ

АБ'ЯЎЛЯЮЦЬ ДАДАТКОВЫ ПРЫЕМ СТУДЭНТАЎ

ПЕДАГАГІЧНЫ І НАСТАЎНІЦКІ ІНСТЫТУТ

Мінскі педагагічны і настаўніцкі інстытут аб'яўляюць дадатковы набор студэнтаў

ПЕДАГАГІЧНЫ І НАСТАЎНІЦКІ ІНСТЫТУТ

МАГІЛЕўСКИ ДЗЯРЖАВНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ І НАСТАЎНІЦКІ ІНСТЫТУТ

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАВНЫ ЮРЫДЫЧНЫ ІНСТЫТУТ